

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра менеджменту охорони здоров'я

Силабус навчальної дисципліни
«Психологічний супровід горювання та втрат»

Обсяг навчальної дисципліни	Загальна кількість годин на дисципліну: 90 годин, 3 кредити ЄКТС. 1 рік навчання
Дні, час, місце проведення навчальної дисципліни	За розкладом занять. Кафедра менеджменту охорони здоров'я. Одеса, вул. Пастера, 2а.
Викладач(-і)	професор кафедри, д.псих.н., проф. Литвиненко Ольга Дмитрівна доцент кафедри, к.і.н., доц. Дружкова Ірина Сергіївна доцент кафедри, к.псих. н. Ковальова Марія Володимирівна асистент кафедри: магістр Терещенко Ольга Олегівна
Контактна інформація	Довідки за телефонами: Кусик Наталія Львівна, канд.ек.наук, доц., відповідальна за навчально-методичну роботу кафедри, E-mail: nataliia.kusyk@onmedu.edu.ua . Лаборант кафедри E-mail: moz@onmedu.edu.ua Очні консультації: з 14.00 до 16.00 кожного четверга Онлайн - консультації: з 16.30 до 18.30 кожного четверга. Посилання на онлайн - консультацію надається кожній групі під час занять окремо.

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі здобувачами буде здійснюватися аудиторно (очно).

Під час дистанційного навчання комунікація здійснюється через платформу Microsoft Teams, а також через листування електронною поштою, месенджери Viber (через створені у Viber групи для кожної групи, окремо через старосту групи).

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення дисципліни є психологічні закономірності реакцій на втрату та горе, особливості їх клінічних проявів та шляхи надання професійної психологічної допомоги. Дисципліна спрямована на вивчення моделей горювання, розпізнавання нормальних і патологічних форм реакцій, а також оволодіння підходами до консультування осіб, які зазнали різних типів втрат.

Метою навчальної дисципліни сформувати професійну компетентність здобувачів у сфері психологічного супроводу осіб, які переживають втрату.

Завдання дисципліни:

1. Сформувані цілісне уявлення про психологічні феномени втрати та горя, їх причини, форми прояву, механізми та наслідки для психічного здоров'я особистості.
2. Ознайомити здобувачів із сучасними психологічними, психотерапевтичними, соціокультурними та нейробіологічними підходами до розуміння й подолання реакцій горювання.
3. Розвинути навички аналізу нормального й ускладненого горювання, диференціації стадій, фаз і типів переживання втрати.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра менеджменту охорони здоров'я

4. Надати практичні знання про психологічне консультування осіб, які переживають горе, з урахуванням вікових, гендерних та контекстуальних особливостей.
5. Вивчити підходи до супроводу особливих видів втрат.
6. Сформувати вміння саморегуляції та профілактики вигорання у консультанта/терапевта при роботі з досвідом втрат, з урахуванням етичних норм і меж професійної ролі.

Очікувані результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

Знати:

1. Основні поняття та категорії, пов'язані з втратою, горем, горюванням та їх психологічним змістом, сучасні моделі горювання.
2. Критерії диференціації нормального й патологічного горювання.
3. Особливості психічних реакцій на втрату у різні вікові періоди та в різних соціокультурних контекстах.
4. Основи психоедукації, кризового консультування та психотерапевтичних втручань при втраті.
5. Етичні принципи психологічної допомоги у ситуаціях втрати.

Вміти:

1. Здійснювати первинне обстеження клієнта, що переживає втрату, та формулювати запит.
2. Планувати та реалізовувати консультативні втручання, орієнтовані на різні категорії клієнтів.
3. Використовувати базові техніки підтримки, психоедукації, стабілізації та консультування осіб у стані горя.
4. Диференціювати неускладнене та ускладнене горювання, визначати відповідні стратегії допомоги.
5. Використовувати техніки стабілізації та психоедукації при супроводі втрат.
6. Адаптувати втручання до вікових, культурних і ситуаційних особливостей клієнта;
7. Здійснювати рефлексію власного емоційного стану й запроваджувати стратегії самопідтримки;
8. Дотримуватись етичних принципів роботи в ситуаціях горя та втрати.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Форми і методи навчання.

Дисципліна буде викладатися у формі лекцій; практичних занять; організації самостійної роботи здобувача.

Методи навчання.

Лекція.

Практичні заняття: словесні методи: бесіда, пояснення, дискусія, обговорення проблемних ситуацій; наочні методи: ілюстрація (у тому числі мультимедійні презентації); практичні методи: виконання тестових завдань, вирішення ситуаційних завдань.

Самостійна робота: самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, підготовка до практичних занять; самостійне виконання індивідуального завдання, підготовка доповіді та презентації для захисту індивідуального завдання.

Зміст навчальної дисципліни:

ТЕМА 1. Поняття горя та втрати у психології

Психологічна природа та визначення понять "горе" та "втрата". Огляд основних психологічних моделей переживання втрати (Е. Кюблер-Росс, Дж. Ворден, Штробе і Шут та інші). Психологічна динаміка горювання, характеристика стадій горювання. Клініко-психологічна характеристика нормативної та патологічної реакції на втрату. Соціально-культурні особливості проживання горя та втрати.

ТЕМА 2. Психологічне консультування при неускладненому горюванні

Цільові орієнтири та основні завдання психологічного консультування при горюванні. Медіатори психоемоційної адаптації в умовах переживання втрати. Вікові аспекти психоемоційного реагування на втрату. Гендерно зумовлені особливості переживання горя та адаптації до втрати. Особливості проведення первинної психологічної консультації з клієнтами, які переживають втрату.

ТЕМА 3. Психологічне консультування при ускладненому горюванні

Психологічні причини, які зумовлюють розвиток ускладненого горювання. Клінічні критерії диференціації ускладненого горювання від нормативних форм реакції на втрату. Психометричні методи оцінки симптоматики ускладненого горювання. Психотерапевтичні стратегії допомоги при ускладненому горюванні. Терапевтична інтервенція при пролонгованому горюванні.

ТЕМА 4. Горювання при особливих видах втрат

Психологічний супровід родин, які переживають суїцид близької людини. Особливості переживання горя при зникненні безвісти. Психологічна допомога при перенатальній та неонатальній втраті. Горювання в контексті колективної/масової втрати (війни, катастрофи, пандемії). Психологічна специфіка переживання горя у випадках невизначеної втрати. Психологічний супровід при невизначеній втраті

ТЕМА 5. Особливості супроводу родини та самодопомога консультанта

Психологічні закономірності переживання втрати в сімейній системі, сімейна динаміка горювання. Консультування та підтримка дітей та молоді у процесі переживання втрати. Менеджмент емоційних реакцій консультанта/терапевта при роботі з досвідом втрат, профілактика професійного вигорання. Професійна етика консультанта у процесі супроводу горювання.

Перелік рекомендованої літератури:

Основна:

1. Терапія горя (R. A. Neimeyer, 2015, упорядники Зливков В., Лукомська С.). Київ. 2021. 259 с.
2. Кюблер-Росс Е. Про смерть і вмирання. – Київ: КМ-Букс, 2020.
3. Worden W. Grief Counseling and Grief Therapy: A Handbook for the Mental Health Practitioner Springer Publishing Company; 5th edition 2018, 309 p.
4. Рибик Л. Теорія горя: сторічна історія розвитку. Проблеми екстремальної та кризової психології. Харків. НУЦЗУ, 2023. - Вип. 2(6). С. 191-20
5. Рибик Л. А. Психологічна допомога під час переживання втрати – чи можемо ми допомогти людям пережити горе ? / Л. А. Рибик // Психологічний часопис. - 2018. - № 10. - С. 61-77.
6. Рибик Л. А. Психологічна допомога під час переживання втрати – чи можемо ми допомогти людям пережити горе? Psychological Journal: Scientific Review. 2018. Vol. 20. P. 61–77.
7. Рибик Л. А. Моделі адаптивного переживання втрати близької людини. Сучасні проблеми правової системи та державотворення в Україні : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Запоріжжя, 22–23 лют. 2019 р.). Запоріжжя : Істина, 2019. С. 112
8. Рибик Л.А. Ефективність психотерапевтичних втручань для постраждалих осіб: огляд досліджень. Право як ефективний суспільний регулятор : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Львів : Центр правн. ініціатив, 2019. С. 120 -122.

Додаткова:

1. Дирегров А., Літьє М. Пережиття втрати у дітей. Посібник для дорослих. Львів: Видавництво Компанія “Манускрипт”, 2024. 320 с.
2. Джудіт Коен, Антоні Маннаріно, Естер Деблінджер. Психотерапія з дітьми та підлітками, які пережили травму та втрату. Львів: Свічадо, 2016. 264 с.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра менеджменту охорони здоров'я

3. Гон Л. Чого Нас Навчила Ебі. Львів: Свічадо, 2023. 244 с.
4. Голдмен Л. Життя і втрата: Як допомогти дітям, які горюють. Київ: Видавець Ольга Товпеко 2024. 368 с.
5. Панграці А. Допоможи мені сказати прощавай. Львів: УКУ, 2016. 216 с.

Інформаційні ресурси:

1. Актуальні проблеми психології». Наукові праці Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Режим доступу: <http://appspsychology.org.ua/index.php/ua/dlia-avtoriv>
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Психологічна бібліотека Київського Фонду сприяння розвитку психічної культури. Режим доступу: <http://psylib.kiev.ua/>
4. American Psychologist. Journal of American Psychological Association. Режим доступу: <https://www.apa.org/pubs/journals/amp>
5. Journal of Personality and Social Psychology. Journal of American Psychological Association. Режим доступу: <https://www.apa.org/pubs/journals/psp/>
6. Science: (AAAS). Режим доступу: <http://www.sciencemag.org>
7. Taylor & Francis. Режим доступу: <http://www.informaworld.com>
8. ScienceDirect. Режим доступу: www.sciencedirect.com

ОЦІНЮВАННЯ

Форми і методи поточного контролю: усний контроль: індивідуальне опитування за питаннями відповідної теми; письмовий контроль: оцінювання розв'язання ситуаційних завдань (в т.ч. розрахункових), оцінювання виконання індивідуального завдання; тестовий контроль: оцінювання виконання тестових завдань за темами.

Критерії поточного оцінювання на практичному занятті

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач бере активну участь на занятті; демонструє глибокі знання, дає повні та детальні відповіді на запитання; бере активну участь у обговоренні проблемних ситуацій, користується додатковою навчально-методичною та науковою літературою; вміє сформулювати своє ставлення до певної проблеми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей. Тестові завдання виконані в повному обсязі, всі 100% відповідей на запитання є правильними, відповіді на відкриті питання – повні та обґрунтовані. Здобувач вільно вирішує ситуаційні завдання, впевнено демонструє практичні навички за темою заняття та вірно інтерпретує отримані дані, висловлює власну креативну думку з теми завдання, демонструє творче мислення.
Добре «4»	Здобувач бере участь на занятті; добре володіє матеріалом; демонструє необхідні знання, але дає відповіді на запитання з деякими помилками; бере участь у обговоренні проблемних ситуацій, користується основною навчально-методичною та науковою літературою; висловлює власну думку з теми заняття. Тестові завдання виконані в повному обсязі, не менш ніж 70% відповідей на запитання є правильними, відповіді на відкриті питання - загалом правильні, проте наявні деякі помилки у визначеннях. Здобувач вірно вирішує ситуаційні завдання, але допускає незначні неточності та демонструє більш стандартизовані практичні

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра менеджменту охорони здоров'я

	навички за темою заняття при вірної інтерпретації отриманих даних, висловлює власну думку з теми завдання, демонструє критичне мислення.
Задовільно «3»	Здобувач іноді бере участь на занятті; частково виступає і задає питання; допускає помилки під час відповідей на запитання; показує пасивну роботу на практичних заняттях; показує фрагментарні знання понятійного апарату і літературних джерел. Тестування виконано в повному обсязі, не менш ніж 50% відповідей є правильними, відповіді на відкриті питання - не логічні, з явними суттєвими помилками у визначеннях. Здобувач не достатньо володіє матеріалом для вирішення ситуаційних завдань, невпевнено демонструє практичні навички за темою заняття та інтерпретує отримані дані з суттєвими помилками, не висловлює свою думку з теми ситуаційного завдання.
Незадовільно «2»	Здобувач не бере участь на занятті, є лише спостерігачем; ніколи не виступає і не задає питання, незацікавлений у вивченні матеріалу; дає неправильні відповіді на запитання, показує незадовільне знання понятійного апарату і літературних джерел. Тестування не виконано. Ситуаційне завдання не виконано.

Форми і методи підсумкового контролю: залік.

Залік виставляється здобувачу, який виконав усі завдання робочої програми навчальної дисципліни, приймав активну участь у практичних заняттях, виконав індивідуальне завдання та має середню поточну оцінку не менше ніж 3,0 і не має академічної заборгованості.

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Самостійна робота: самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, підготовка до практичних занять; самостійне виконання індивідуального завдання, підготовка презентації для захисту індивідуального завдання.

ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:

- Пропуски занять з неповажних причин відпрацьовуються за розкладом черговому викладачу.
- Пропуски з поважних причин відпрацьовуються за індивідуальним графіком з дозволу деканату.

Політика щодо академічної доброчесності:

Обов'язковим є дотримання академічної доброчесності здобувачами, а саме:

- самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою даної навчальної дисципліни;
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Неприйнятними у навчальній діяльності для учасників освітнього процесу є:

- використання родинних або службових зв'язків для отримання позитивної або вищої оцінки під час здійснення будь-якої форми контролю результатів навчання або переваг у науковій роботі;
- використання під час контрольних заходів заборонених допоміжних матеріалів або технічних засобів (шпаргалок, конспектів, мікро-навушників, телефонів, смартфонів, планшетів тощо);
- проходження процедур контролю результатів навчання підставними особами.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра менеджменту охорони здоров'я

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- зниження результатів оцінювання індивідуального опитування, виконання тестових завдань, оцінки за розв'язання ситуаційних завдань, виконання індивідуального завдання, заліку тощо;
- повторне проходження оцінювання (тестових завдань, ситуаційних завдань, індивідуального завдання, заліку тощо);
- призначення додаткових контрольних заходів (додаткові ситуаційні завдання, індивідуальні завдання, тести тощо);
- проведення додаткової перевірки інших робіт авторства порушника.

Політика щодо відвідування та запізнь:

Стан здоров'я: здобувачі хворі на гострі інфекційні захворювання, у тому числі на респіраторні хвороби, до заняття не допускаються. Запізнення на заняття – не припустимі. Здобувач, який спізнився на заняття, може бути на ньому присутній, але якщо в журналі викладач поставив «нб», він повинен його відпрацювати у загальному порядку.

Використання мобільних пристроїв:

Використання будь-яких мобільних пристроїв заборонено. При порушенні даного пункту здобувач має покинути заняття та в журналі викладач ставить «нб», яку він повинен відпрацювати у загальному порядку.

Мобільні пристрої можуть бути застосовані здобувачами з дозволу викладача, якщо вони потрібні для виконання завдання.

Поведінка в аудиторії:

Поведінка здобувачів та викладачів в аудиторіях має бути робочою та спокійною, суворо відповідати правилам, встановленим Положенням про академічну доброчесність та етику академічних взаємин в Одеському національному медичному університеті, у відповідності до Кодексу академічної етики та взаємин університетської спільноти Одеського національного медичного університету, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній та освітній роботі здобувачів вищої освіти, науковців та викладачів Одеського національного медичного університету.